

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Resp. De divinitate Verbi catholicè senserunt Omœusiani Episcopi, ut
Basilius Ancyranus, Silvanus Tarsensis, Eleusius Cyzicenus, Georgius
Laodicenus, Eusebius Sabastenus, & alii quàm plurimi ejusdem ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](#)

Disputatio II. Articulus X.

219

4. Dicit Patrem esse mundi conditorem, Filii vero Patrem, non quia substantia Patris diversa est à mundi substantia, & eadem cum substantia Filii; sed quia, 1. Pater Filium per se, mundum vero per Filium produxit. 2. Mundus specialissimam illam non praefert Patris similitudinem, quam praefert Filius.

5. Denique, etiam loco citato Eusebius Filium Patri per omnia simillimum diceret, ut placet Latino Interpreti, adhuc intelligentius esset de extima & superficiaria similitudine omnium perfectionum divinorum, quae similitudo non tollit, sed potius interfert diversitatem substantiarum, quarum una est similitudo seu effigies alterius. Sed addo Eusebium hic minimè dicere Filium Patri per omnia simillimum: nam Graecum habet, ἀποικούμενος, quod non significat, per omnia simillimum, sed, assimilatum; ad rei aliquius similitudinem expressum, effectum, ut est figura, effigies, simulacrum. Unde ὁμοίωσα, ἀποικούμενος, idem significant, ac similitudo, figura, effigies, simulacrum; & qui rerum simulacula effingit, græcè dicitur ὁμοίωσις. Ex quibus manifestum est Eusebium nihil aliud velle, quam Filium esse Patris imaginem, effigiem, vel simulacrum quoddam, vivens, intelligens, per se existens, & diverse plante substantiae a substantia divina, cuius tamen perfectiones omnes modo quodam excellentissimo exprimunt, & repræsentant.

Obj. 3. Eusebius in Nicæn Conclilio subscriptis Symbolo, in quo Filius Patri consubstantialis dicitur. R. 1. Invenimus subscriptis, & quia sibi male metuebat ab Imperatore, quem videbat ex animo amplecti, ut par erat, pluralitatis iudicium. Itaque alicuius homo, qui anteā, ne causa fidei mutilaretur, dæmoni sacrificaverat, ut sacrificaturum se promiserat; tunc, ne gratiam Imperatoris ammitteret, & exilio mulctaretur, Symbolum subscriptis, & specie tenus in Consubstantiale consenserit. Dico, specie tenus. Nam R. 2. illum consenserit in Consubstantiale, non in proprio sensu, sed in alieno sumptu.

Pater ex ejus ad Cæsarienses suos epistola, in qua retent varios sensus, juxta quos ipse testatur se subscriptis, & quorum nullus est genuinus vocis sensus, quem Synodus amplexa est. Sensus enim illi, secundum quos subscriptis se affirmat, sunt, 1. Quod Filius quidem sit ex Patre, sed non tanquam pars ipsius Patris. 2. Quod non sit fracta pars, qua per ipsum facta sunt, similis; sed longe præstantioris, quam reliqua creatura, sit substantia. 3. Quod hoc, Consubstantiale esse Patri, nihil aliud significet, quam Filium Deum nullam cum creaturis, ab ipso factis, similitudinem habere; sed filius Patris, a quo genus est, per omnia similem esse, nec ex alia quadam hypothesi, aut substantia, sed ex Patre esse, hoc est, ut intelligit, à Patre productum esse.

His autem sensibus, in quibus tantum à Patribus Concilii Consubstantiale intellectum esse, mentitur, tam aperte ostendit se Arianum, ut in hoc probando superfluum sit hærere. Nec difficultatem aliquam patere possunt hæc voces, per omnia similem, quia ex antecedentibus manifestum est, Eusebium illas non accipere in sensu obvio, nec alio sensu eas de Filio dicere, quād dici possunt de effigie, vel statua aliqua, hominis alicuius externam speciem integrè & perfectè præferente.

Porrò dixi Eusebium mentiri: nam, ut testatur S. Athanasius, qui testis oculatus fuit, Consubstantiale à Nicænis Patribus adhibitum est, ad significandum Filium esse genuinum Patris factum, adeoque esse de substantia Patris, ipsum scilicet intrinsecè per identitatem constitutum cum proprietate relativa filiationis: ita ut Pater, gignendo Filium, suam ei substantiam, non quidem per divisionem, vel abscissionem, vel qualcumque aliam mutationem, ut contingit in generationibus corporeis; sed eo modo, quo substantia spiritualis, indivisibilis, inalterabilis communicari potest, communicet, adeoque

communicet totam, abique illa sui passione, vel alteratione, ac proinde Filius per generationem à Patre accipiat totum quod est, præter esse Patrem. Unde Filius vi nativitatis suæ, est unus cum Patre verus & super omnia Deus, unum rerum omnium conditarum principium.

Se non Symbolum modò, sed etiam anathematismum subscriptis, referit Eusebius in eadem epistola; ubi subscriptoris sicut rationem reddens, hypocphantiam suam prodit. Nam dicit se damnasse, 1. Illud, de non extantibus factus est, quia hic modus loquendi novus erat, nec usitatus, nec in sacris litteris contentus. 2. Illud, fuit aliquando tempus, cum non esset, tum propter rationes allatas, tum quia priusquam actu gigneretur, potentia erat in Patre, ingenita quadam ratione: cum Pater semper sit Pater (latenter potentia) Rex item semper, atque servator; & omnia sit potentia, semperque eodem modo ac similiter se habeat. Quam rationem absurdissimam non vereatur acceptam referre Imperatori. 3. Illud, priusquam gigneretur, non erat; cuius hanc subiicit rationem, eo quod apud omnes in concesto sit, illum esse Filium Dei ante corporalem nativitatem, hoc est, antequam ex Maria Virgine homo nascetur.

ARTICULUS X.

Utrum de divinitate Verbi recte senserint Episcopi Omœustiani, quos Semi-arianorum nomine notat S. Epiphanius.

RESPONSIO.

D E divinitate Verbi catholice senserunt Omœustiani Episcopi, ut Basilus Ancyranus, Sylvanus Tarcensis, Eleusius Cyzicenus, Georgius Laodicensis, Eustachius Sebastenus, & alii quād plurimi eisdem factionis Episcopi.

S. I.

Prob. Resp. Ex formula Antiochenorum, in encæniis edita, quam, sicut & Philippopolitanam, primamque Sirmienem, ut suam agnoscent Basilius Ancyranus, & alii Episcopi Omœustiani, in Synodica epistola Ancyranæ Concilii, ab eis contra Eudoxium, & secunda Sirmiensis formulæ Authores celebrati.

In illa autem Antiochenæ formula sic loquuntur: Apud Athan. l. de Syn.

Credimus in unum Deum Patrem . . . & in unum Dominum Jesum Christum, Filium ipsius unigenitum, Deum per quem omnia, qui generatus est ex Patre, Deum de Deo, torum ex toto, unum ex uno, perfæc- Apud Hilar. lib. de Syn.

tum de perfecto, regem de rege, dominum de domino, verbum, sapientiam, vitam, hanc verum, vitam veram, immutabilem & inalterabilem deitatis, substantia, voluntatis, potentia, & gloria Patris absque omni dissimilitudine imaginem. Quæ verba, si in proprio & germano sensu accipiuntur, uti accipi debent, cum nulla sit ratio, ea finitè interpretandi, & in alienum sensu detorquendi, confitentur Filium esse verè & propriè Deum, deitatem, substantiam, potestate, & gloria Patri parem.

Sed audiamus S. Hilarius verba laudata interpretantem loco citato. Omnis superior sermo, inquit, in nullo Patrem & Filium essentia ac naturæ dissimilitudine discribitur. Ubi enim dicitur, Deum de Deo, torum ex toto, non ambigitur totum Deum ex toto Deo natum. Nam & Dei de Deo natura non differit; & torus ex toto in iis est ipse, quibus Pater est. Unus ex uno, passiones humanæ partus & conceptionis excludit; ut dum unus ex uno est, non aliunde, nec diversus, aut alius sit (hoc est, alterius natura) qui est unus ex uno, perfectus à perfecto. Non differt præter originis causam ab innascibilitate nativitas; cum perfectio utrinque non differat. Rex de Rege. Non admittit uno atque eodem nomine potestas connuncipata dissimilitudinem potestatis. Domini num

num de Domino: Dominatus quoque aquatur in Domino: nec recipit differentiam confessam in utroque sine diversitate dominatio.

Illud vero, quod post multa alia subjectum est, invertibilem & immutabilem divinitatis, & essentiae, & virtutis & gloria incommutabilem imaginem, absolutum est. Nam ex Deo Deus, ex toto totus, ex uno unus, & ex perfecto perfectus, & ex Rege Rex, & ex Domino Dominus, cum in ea omni divinitatis gloria, aequa natura, in qua Pater permanet, natus quoque subsistat & Filius, etiam hoc ex paterna substantia habet, ne demutabilis fiat. Non enim in consonante, ea, de qua natus est, demutata natura est: sed indemutabilem essentiam natus obtinuit ex indemutabilis autoritate nature. Nam quamvis imago est, tamen incommutabilis est imago (non commutata in eo scilicet per dissimilitudinem paterna essentia, ex qua est genitus, natura) quia in eo imago paterna essentia naesceretur.

Hactenus S. Hilarius, qui ex verbis formulae laudatis luculentiter probat Authores formulae omnem omnino a Patre & Filio in potestate, gloria, deitate, & essentia diversitatem removere, nec aliam eis dispartatem relinquere, quam quod unus ingenitus est, alter vero genitus, adeoque Filium in omnibus Patri aequaliter esse, excepta innascibilitatis prærogativa, & consequenter verum & super omnia Deum. Cum autem dicit illud, invertibilem & immutabilem divinitatis, & imaginem, abolutum esse, seu catholicae de Verbi divinitate veritatem planè evincere, quid dicturum esset, si integrum haberet exemplar, & cum Athanasio legeret, inconvertibilem & immutabilem divinitatis, & imaginem abque omni dissimilitudine? que postrema verba omnem omnino tollunt pravitatem suspicionem, & Filio perfectam cum Patre aequalitatem in natura & essentia clare assurant; cum per se manifestum sit, nulli, qui Deo inferior & minor sit in natura & essentia, competere posse, ut sit incommutabilis imago Dei abque omni dissimilitudine.

Dices. Authores praefatae formulae vocant Filium primogenitum omnis creatura. R. Authores praefatae formulae loquuntur post Apostolum, qui Coloss. c. 1, loquens de Filio, ait: *Qui est imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creatura; quoniam in ipso condita sunt universa in celis & in terra.* Senus autem Apostoli est, qui est imago Dei, ante omnem omnino creaturam, utpote ab aeterno genitus, adeoque omni omnino creatura præstantior, & antiquior; unde per ipsum conditi potuerunt, & re ipsa condita sunt universa in celis & in terra. Ab hoc autem Apostoli sensit non recedere praefatae formulae Authores, clarum ex eo est, quod Filium assenserunt incommutabilem & inalterabilem deitatis, substantiae, virtutis & gloriae Patris imaginem, abque omni dissimilitudine.

^{ibid.} Confirmatur. Ex S. Hilario, apud quem sic legitur in formula: *Primum editum totius creaturae, qui semper fuit in principio apud Deum Verbum Deus.* In que verba sic habet ipse Hilarius: *Jam vero cum primus editus esse totius creaturae docetur, & ipse ille semper fuisse in principio apud Deum Verbum Deus dicitur, dum primus editus, natus fuisse ostenditur; dum semper fuit, nec tempore separatur a Patre, proindeque Patri coeterum, & Synaidios assurit. Nec dic hanc vocem, semper, non legi apud Athanasium, & Socratem; nam apud utrumque habetur aequivalens, oīm dicitur, *Primogenitum omnis creatura, eundemque in principio apud Deum Verbum Deum esse, quemadmodum in Evangelio dictum est.* Nam in principio, pro, semper, &c, ab aeterno, in Evangelio sumitur.*

Dices. Praefatae formulae Authores dicunt in ea, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum esse quidem per substantiam tria, per consonantiam verò unum. At si sunt unum tantum per consonantiam, habent distinctas & diversas substantias. Ergo, &c. Difficultatem hanc proponit S. Hilarius his verbis: *Minus forte expressè videtur de indifferenti dissimilitudine Pa-*

tris & Filii fides hac locuta esse, maximè cum de Patre & Filio & Spiritu sancto ita senserit significatum in nominibus, propriam unicuique nominatorum substantiam & ordinem & gloriam, ut sint quidem per substantiam tria, per consonantiam verò unum.

Ad hujus autem difficultatis solutionem observat, Antiochenam Synodum, adversus Sabellianam heresim, quam à Marcello Ancyrano instauratam fuisse aiebant; convocatam fuisse; tum responderet his verbis: *Volens congregata sanctorum Synodus impietatem eam (Sabellianam) perire, que veritatem Patris, & Filii, & Spiritus sancti nominum numero eluderet; ut non subsistente causa uniuscuiusque nominis, triplices monopatria obtineret sub falsitate nominum unionem, seu confusione, & Pater solus atque unus idem atque ipse haberet & Spiritus sancti nomen, & Filii: idcirco tres substantias esse dixerunt, substantium personas per substantias edocentes, non substantiam Patris & Filii diversitate dissimiles essentia separantes. Quod autem dictum est, ut sint quidem per substantiam tria, per consonantiam verò unum, non habet calumniam: quia connominato Spiritu, id est, Paracletu, consonantia potius quam essentia per similitudinem substantie predicari convenit unitatem.*

Respondet itaque S. Hilarius, Homœusianos Episcopos hic non tres essentias, seu naturas, sed tres substantias, tres personas definire contra novos Sabellianos, afferentes Patrem, Filium, & Spiritum sanctorum esse unicum & solitariam rem, per le substantem, trinominem. Bonitas hujus responsionis demonstratur ex eo, quod Gracum habeat: *εἰ τὸ μὲν ἄριστον τρία.* At Omœusiani Episcopi per hypothesim intelligebant, & significabant substantiam, seu personam; per usum verò, substantiam, essentiam, naturam. Cujus rei testem habemus S. Epiphanius, vel potius Basilium Ancyranum. *Verum, inquit,* ^{ne Hist. 71. 20.} *quem hypothese appellatio ipsa perturberet. Ob id enim hypotheses ab Orientalibus usurpantur, ut personarum proprietates substantias, existentesque declarant.*

Addit S. Hilarius, illud, quod Omœusiani dicunt, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum unum esse per consonantiam, non habere calumniam, quia, Spiritu sancto cum Patre & Filio connominato, unitatem consonantiae trium personarum inter se potius, quam essentiae unitatem, conveniebat per substantias similitudinem direcè & expressè prædicari, eo quod scilicet in tribus personis unitas consonantiae faciliter intelligitur, & recipitur, quam unitas essentiae, & recepta unitate consonantiae, consequenter recipiatur essentiae unitas.

His subiectio illud, quod ab Homœusianis hic dicitur, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum esse hypothesia, unum verò per consonantiam, calumniam non habere; tum quia non dicunt, illos esse unum per consonantiam tantum; tum quia non opponunt unitatem consonantiae unitati essentiae, sed unitati substantiarum & personalitatis; tum quia unitas consonantiae per se non excludit, nisi unitatem substantiarum; quatenus, proprie loquendo, non unius secum, sed plurium est inter se consentire; & in divinis unitas consonantiae connexa est cum unitate essentiae. Nam tres personae divinae sunt essentialiter unum consonantia, quia essentialiter est una illorum voluntas; & essentialiter est una illorum voluntas, quia una est illorum essentia & natura.

Dices adhuc. Sic loquuntur in sua formula Antiocheni Episcopi: *Dominus noster discipulis precepit, 1. i. c. 10.* dicens: *Ite, & docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti; Patris, inquam, vere Patris, & Filii vere Filii, & Spiritus sancti revera Spiritus sancti: ita ut hec vocabula non sint nuda, & sine re vocabula; sed quæ accurate exprimant propriam unicuiusque personam, ordinem, ac gloriam.* At si Pater, Filius, & Spiritus sanctus propriam habent gloriam, alia est gloria Patris à gloria Filii, & alia gloria Filii à gloria Spiritus sancti; atque ita alia est essentia Patris ab essentia Filii, & alia essentia Filii ab essentia Spiritus sancti.

R. An-

Disputatio II. Articulus X.

221

R. Antiochenes loqui de gloria notionali. *Nota.* Duplex in Deo distinguenda est gloria, essentialis scilicet, & notionalis. Gloria essentialis una est realiter sed virtualiter multiplex, & communis tribus Personis. In eo autem consistit, quod Deus sit ens supremum, increatum, aeternum, immensum, & omnipotens, rerum omnium principium, &c. Quæ omnia per se ipsam est essentialiter una & simplicissima trium personarum essentia, seu substantia.

Gloria notionalis non una, sed multiplex est realiter: alia enim realiter est gloria notionalis Patris, alia Filii, & alia Spiritus sancti; & unaquaque persona propriam habet gloriam notionalem, realiter distinctam & diversam à gloria notionali alterius personæ. Sic gloria notionalis Patris est, quod sit ingenitus; quod generet Filium unius & ejusdem secum substantiae; quod producat Verbum per se subsistens; quod producat imaginem sui, per se existentem, & sibi confubstantiam; quod intelligenter producat suppositum divinum, sibi deitate, potentia, maiestate, & essentialis gloria æquale.

Gloria notionalis Filii est, quod procedat per viam intellectus; quod accipiat naturam divinam cum secunditate eam ulterius communicandi; quod sit Verbum per se subsistens; quod sit imago Dei invisibilis, splendor gloria & figura substantiae ejus, nulla plane ratione differens. Gloria denique notionalis Spiritus sancti est, quod procedat per viam amoris; quod vi processionis sue primò & per se sit amor, quo Pater & Filius se mutuo comprehensivè diligunt; quod sit amor illius terminus, per se existens, & confubstantialis Patri & Filio. Multiplices autem glorias illas significant vocabula Patris, Filii, & Spiritus sancti; adeoque vocabula illa non sunt nuda, & sine re vocabula; sed sicut distinctas & diversas perfectiones notionales, ita & distinctas & diversas realiter personas, earumque realem ordinem exprimunt; realem, inquam, ordinem, vi cuius una persona prima est realiter, alia secunda, & alia tertia; una quidem prima, quia Pater, alia secunda, quia Filius, & alia terria, quia Spiritus sanctus est.

S. I.

Prob. Resp. Ex Pleudo-Sardicensi, & prima Sirmiensi formula, in quarum utraque habetur hic anathematismus: *Eos autem, qui dicunt, de nullis extantibus Filius, vel de altera substantia, & non ex Deo;* & quod erat tempus, vel seculum, quando non erat, alienos scit sancta & catholica Ecclesia. Quo anathematismo Orientales, interprete S. Hilario, definitum Filium esse Patri coeternum, & de ipsam Patris substantia, ipsum scilicet constitutum per identitatem cum proprietate relativa filiationis, quæ à Patre producitur. Unde necessariò sequitur, unam & eandem esse naturam & essentiam Patris & Filiis, in duabus personis subsistentem.

Brevibus, inquit S. Hilarius, expositio fidei hujus sed absolutissimis uia est definitiōibus. Nam condemnans eos, qui de non extantibus esse Filiū dicere, originem ei non captam, sed manentem dedit. Ac ne haec origo ejus, ex qua natus est, manens, alia potius, quam Dei, intelligeretur esse substantia; etiam eos blasphemos prouinciat, qui ex alia aliqua substantia, & non ex Deo, Filiū natum esse loquerentur: atque ita cum non ex nihilo subsistit, neque aliunde, quam ex Deo, quod est, existit, non potest ambigi, in his natus esse, que Dei sunt; quia neque de non extantibus, neque de alia, quam de innascibili Patris & aeterna substantia, unigenita Filiū generatur essentia, hoc est, ipse Filius, qui unigenitus est, generatur. Respsit verò & intervalla temporum, ac seculorum, ut qui per naturam non differt, non possit separabilis esse per tempus.

Iaque ex laudato anathematismo, sic & quidem recte argumentatur Hilarius. Orientales damnant eos, qui dicunt Filiū esse de non extantibus, hoc est, Filiū esse de nihilo substantia manens, & existens ratione prius, quam sit ipse Filius: similes damnant eos, qui dicunt Filiū esse de substantia alia à

substantia divina. Secundum illos igitur supereft, ut Filius sit de substantia divina, seu de substantia Patris. Nam si Filius est de substantia, ratione prius manente, seu existente, & non est de substantia alia à Patris substantia, manifestum est, illum esse de substantia Patris.

Ex his autem ultius insert S. Hilarius, secundum Orientales, omnia, quæ Patris sunt, inseparabiliter habere Filium, præter esse ingenitum, cum sit in essentia propris indifferentes, & duracione pares. *Non est, inquit, de non extantibus (Filius) ut ei extans origo sit. Non est extans ei ad originem substantia aliqua alia, nisi sola, que Dei est, ut in eo nihil aliud natum esse possit, quam omne quod Dei sit; quia non ex nihilo extans, aliunde non subsistit. Non differt in tempore: ut cum Pater sit intemporalis & Filius. Inseparabilis itaque inter innascibilem Patrem & unigenitum Filiū cuncta sunt, quos in tempore pares ipsa illa unus tantum paterna existentis, ex qua nativitas sumitur, indifferencia in nullo discernat essentia.*

Præterea, in prima Sirmiensi formula Omœusiani dicunt in secundo anathematismo: *Si quis Patrem & Filiū duos dicit Deos, anathema sit.* Et in tertio: *Si quis, unus dicens Deum, Christum autem Deum ante secula Filium Dei obsecutum Patri in creatione omnium, non confiteretur, anathema sit.* His autem duobus anathematismis simul junctis, Omœusiani manifestè removent à Patre & Filio distinctionem & diversitatem essentiæ. Nam si uterque Deus est, & ramen non sunt duo dii, reliquum est, ut sint unus Deus, adeoque ut una sit, & plane indifferens utrinque essentia. Ubi enim unus est tantum Deus, ibi necesse est unam tantum esse divinam essentiam. Et cum hoc nomen, Deus, essentiam significet, ubi irreligiosum est hoc nomen, Deus, multiplicari, ibi quoque multiplicari essentiam impium est.

Ita dicitur S. Hilarius in anathematismos illos. *Rerum nobis absolutam intelligentiam ipsa illa nominis religiosa perfectio tribuit. Cum enim in damnatione sit, Patrem & Filiū duos Deos dicere; & rursus anathema sit, Filiū Deum negare: substantia diversa alterius ab altera opinio in predicandis diis duobus excluditur. Non enim est alia, præter illam Dei Patris, ex qua Dei Filius Deus intemporalis est natus, essentia. Nam cum necessario Deum Patrem confiteretur, & ab aliud Christum Dei Filium Deum predicamus, & inter haec duum Deorum sit irreligiosa confessio: non possunt, secundum naturam indifferenter & nomen indifferens, non unum esse in essentia genere, quorum essentia nomen non licet esse nisi unum.*

Dices. Sirmiensis sic ajunt anath. 25. *Si quis non lenite Patrem, natum dicat Filiū, anathema sit.* Non enim nolente Patre, coactus Pater, vel naturali necessitate ductus, cum nollet, genuit Filium: sed mox ut voluit, sine tempore, & impossibiliter ex se eum genuitum demonstravit. R. eisdem anath. 24. dicere: *Si quis voluntate Dei, tanquam unum aliquid de creatura, factum dicat Filiū, anathema sit.* Quibus verbis definunt, generationem Filii non eo modo liberam fuisse Patri, quo ei libera fuit productio creaturatum; adeoque falsum esse, quod sicut potuit pro arbitrio creaturas producere, vel non producere, ita Filium generare, vel non generare, pro arbitrio potuerit. Unde sequitur generationem Filii Patri fuisse necessariam. Ac ut ostendant necessariam non fuisse modo, qui sit indignus Deo, & tali necessitate, qualem v. g. mulier patitur, cum abortum facit, anath. 25. dicunt: *Si quis nolente Patre, &c.*

Porro his duobus anathematismis Filiū à creature conditione propris separant, eumque ut genuinum ac perfectissimum Patris factum agnoscunt, cum docent & productionem ejus minime contingentem, & liberam Deo fuisse, & Patrem, libentem ac nulla vi coactum, sine tempore, proindeque ab aeterno, & impossibiliter eum ex se, seu ex substantia sua genuisse, non ut abortivum, & naturale quoddam excrementum, sed ut numeris suis absolutissimum, atque ab aeterno maturum partui fructum.

An-

Tractatus II. De Deo Trino.

Anathematismum 24. paulò aliter, & ad ejus Authorum mentem omnino apposite interpretatur S. Hilarius. Itaque secundum Sirmenses, interpretate S. Hilario, Filius voluntate Dei factus non est, tanquam unum aliquid de creatura, quia creature non existunt, nec tales existunt, nisi quia Deus eas voluit existere, & tales existere: cum enim liberè à Deo productæ sint tam ex nihilo subjectæ, quam ex nihilo sui, & ita à Deo non sint productæ ex substantia aliqua pra-existenti, que eas esse, aut tales esse exigeret, quod sint, & tales sint, hoc totum debent voluntati Dei, qui potuit eas producere, vel non producere, tales vel alias producere.

Filius vero, qui productus non est de non extantibus, sicut creature producuntur, sed natus est de substantia Patris, quod subsistat, & talis subsistat, qualis Deus Pater subsistit, hoc debet, non voluntati Dei, sed origini, seu nativitat, atque subsistit, & talis subsistit, qualis & Deus Pater est, non quia Pater voluit, sed quia eum de substantia sua genuit. *Omnibus creaturis*, inquit S. Hilarius, *substantiam voluntas Dei attulit: sed naturam dedit ex impassibili a non nata substantia perfecta nativitas*. Talia enim cuncta creatura sunt, qualia esse Deus voluit: Filius autem natus ex Deo, talis subsistit, qualis & Deus est. Nec dissimilem sibi edidit natura naturam: sed ex substantia Dei genitus, nature secundum originem attulit, non secundum creaturas, voluntatis essentiam. Filius, quia de substantia Dei genitus est, talēm essentiam & naturam habet, qualēm exigit essentialiter ejus origo, adēque ipammerit essentiam & naturam divinam habet: creature vero, quia ex non extantibus liberè à Deo productæ sunt, talem essentiam & naturam habent, qualēm eas habere decrevit voluntas divina, quod exactè verum est de creaturis, non specificè, sed generice consideratis. Hinc creature contingēt tantum, & nullo pacto necessariā, ac proinde essentiā divinā dissimilem essentiam habent.

Dices. Sic loquuntur Sirmenses anath. 17. Si quis Dominum & Dominum, Patrem & Filium duos dicat Deos, anathema sit. Non enim ex equanimus vel comparamus Filium Patri, sed subjectum intelligimus. Neque enim descendit in Sodomam sine Patri voluntate; neque pluit ex se se, sed à Domino, auctoritate scilicet Patri; nec sedet in dextera a semetipso, sed audit dicentes Patrem: Sede ad dexteram meam. Hæc difficultas superius jam soluta est. Itaque Respondeo breviter, Sirmenses non exāquare, aut comparare Filium Patri, quia non dicunt duos ingenitos, sed unum ingeritum, nempe Patrem; & alterum genitum, nempe Filium; sive Patrem Filio superiorē faciunt ingeniti prerogativa, quæ perfectio, non essentialis, sed notionalis est. Unde quantumvis ingeniti ratio emineat rationi geniti, adhuc Filius Patri par esse potest, & est in omnibus essentialibus, adēque adhuc Filius Patri par esse potest, & est in deitate. Ergo non obstante inqualitate illa notionali, quam Patrem inter & Filium statuere videntur Sirmenses, Filius adhuc Deus est, & tam Deus est, quam Pater.

Subjectio autem, quam Filius ad Patrem attribuunt Sirmenses, cùm Filium dicant esse Regem de Rege, Dominum de Domino, Deum de Deo, & unum esse cùm Patre Deum, non est subjectio creature ad creatorem, aut servi ad herum, aut inferioris & minoris ad dignitatem & maiestate superiori, sed est voluntaria pietatis ac religionis subjectio, qualēm in humani ad patrem habere potest filius, qui sui juris est, & patri tam in moralibus quam in naturalibus bonis equalis. Unde in divinis Filiis cùm tali subjectione adhuc intelligitur in omnibus essentialibus Patri par esse: imò cùm talem subjectiōne non habeat, nisi quia Filius est, cùm tali subjectione necessariō intellegitur esse de substantia Patris, Patri in essentiā perfectē similis esse, imò & unam cùm illo habere naturam, atque ita ei in deitate, potestare, maiestate, & ceteris attributis absolutis equalis esse, & unus cùm illo Deus.

Hanc doctrinam tradit S. Hilarius, in allegatum anathematismum differens. *Pietatis subjectio*, inquit, non est essentia diminutio, nec religionis officium degenerem efficit naturam: cūm per id, quod cūm & innascibilis Pater Deus est, & unigenitus Filius Dei Deus est, Deus tamen unus sit; & subjectio Filiī doceatur & dignitas, dum & ipsi illi nomini Filius nuncupandus subjicitur: quod cūm Dei Patris sit, tamen sibi ex natura sit nomen. *Habens nomen*, sed ejus cuius & Filius est, si Patri & obsequio subjectus, & nomine, ita tamen, ut subjectio nominis, proprietatem naturalis atque indifferentis refetur essentia. Interpretē igitur S. Hilario, per subjectiōnem illam, quam Sirmenses attribuunt Filio, non degenerat Filius, nec minuitur ejus essentia, quia, ea non obstante, Filius cum Patre unus Deus est. Imò Filiī summam importat dignitatem; cūm hac ratione Patri subjectus esse non posset, nisi is, qui in perfectam similitudinem & uitatem naturae & essentiae ab eo procedit.

S. III.

Prob. Rcp. Ex Ancyranæ Synodo, ab Omoeusianis contra Anomæos ann. 358. celebrata. In Synodica autem sua epistola sic loquuntur: Credimus in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum: non in cretorem & creaturam. Aliud enim est creator & creatura: aliud Pater & Filius. Ob id utrumque nōcione ipsa separatum est.... Pater enim sibi similis substantia Pater & nobis intelligitur.... Ecclesia Deum credit non modo creaturam rerum esse conditorem... sed & unici Filii Patrem: qui non solum procreativem actionem habeat, propter quam creator intelligitur, sed & propriè, unicèque generandi: ex qua unici Filii Patrem esse cognoscimus.... Ut enim patres illi in terra nominantur, qui ad sue naturae similitudinem expressi habent filios, sic in caelo Pater ille dicitur... quod omnino ad natura similitudinem genitum ex se Filium habeat.... Deo unico Dei Filio existimandum nobis est... propriè Filium esse dicitur, utpote qui solus ex solo Patre eidemque natura similis sit genitus.... Filius, qui facultate antecesse omnia, Deus est, quatenus Dei Filius; perinde aequaliter homo est, quatenus hominis filius.... Filius à Patre genitus, ac Dei forma prædictus, equalisque Deo, divinitatis proprietates habuit... aī Patre divinitate ipsa, & incorpore conditione, & actione similis: perinde ac similis erat carnis, quatenus caro fuit, & carnis passiones suscepit.

Ancyranæ Synodo Episcopi credentes in Patrem & Filium, non credunt in cretorem & creaturam: aliud enim est, else cretorem & creaturam, & aliud, esse Patrem & Filium: nam pater est is, qui de sua substantia producit suppositum sibi in substantia simile; cūm creator sit is, qui de non extantibus, seu de nihilo producit rem alterius & diversa substantia.

Secundum eosdem, Ecclesia credit Deum & Creatorem & Patrem, Creatorem Angelorum, hominum, aliquamque substantiarum corporarum, utriusq; verò Filiū Patrem. Unde Ecclesia duplē agnoscit in Deo actionem, unam procreativem, & alteram propriè generativam: procreativem quidem, qua de non extantibus Angelum, hominem, & cetera omnia, alterius à le essentiā & natura prōdixit; propriè generativam vero, qua de propria substantia genuit perfornam sibi in natura & essentiā similem.

Dicunt autem, propriè generativam, quia creatio in Scripturis dicitur etiam quandoque generatio, sed latè & impropriè. Sic dicitur: Qui genuit stillas rotis: Eilos genui, & exaltavi, &c. Quibus locis, & aliis similibus, to gignere, non nisi abusivè sumitur, ut notant īdeū n. 5. Unde Deus dici non potest propriè Pater plurium Filiorum, sed unus tantum Filius, quia actio propriè generativa in unico Filio tota exhaustur, & ita ad plures extendi non potest.

Hinc, secundum eosdem, de unico Dei Filio existimandum nobis est, quod solus sit propriè Filius Dei, quia solus de substantia Patris est, & similis cum Patre substantia. Hinc, secundum eosdem, sicut in terra ii tantum propriè nominantur patres, qui alios

Job 38.
Lxx 10.

de

Disputatio II. Articulus X.

223

de sua substântia ad perfectam naturâ suæ similitudinem generant; ita in cœlo Pater propriè dicitur prima deitatis persona, quia ad perfectam naturâ & essentia suæ similitudinem genitum de sua substântia Filium habet.

Secundum eisdem, Filius, quem ab aeterno genuit Pater, Deus est, quatenus Dei Filius; sicut homo est, quatenus hominis filius: unde sicut vere & propriè homo est, quia hominis filius est; ita vere & propriè Deus est, quia Dei Filius est: & sicut, quia filius hominis est; non tantum quoad figuram & speciem externam, sed etiam quoad naturam & substantiam homo est; ita quia vere & propriè Filius Dei est, non superficies tenuis & representativa, sed natura & substantia Deus est; vel, si vis, non superficiariè, sed solidè & substantialiter Deus est.

Hinc, secundum eisdem, unicus Dei Filius, quia vere & propriè Filius Dei est, non superficiariè, sed solidè, substantialiter, & intimè possidet formam Dei, proindeque æqualis est Deo, & divinitatis proprietates, adeoque ipsammet divinitatem habet: unde & incorporea conditione, & actione, & ipsa divinitate Patri similis est; perinde ac similis est carni, quia caro est. Quare sicut, si carnis essentiam & substantiam non haberet, carni similis non esset; ita, si careret essentia seu substantia deitatis, non esset similis Deo, non esset similis Patri divinitate: nam sicut similitudinem carnis, seu similitudinem in carne facit essentia seu substantia carnis; ita similitudinem deitatis, seu in deitate similitudinem facit essentia, seu substantia deitatis: & sicut unicus Dei Filius nobis in carne similis est, quia essentiam seu substantiam carnis assumptus; ita Patri similis est in deitate, quia à Patre, de ipsa Patris essentia seu substantia genitus, essentiam seu substantiam deitatis accepit.

Hanc suam doctrinam plenè catholicam confirmat Ancyranæ Synodus in suis anathematismis. In primo, sic loquitur: *Si quis...neque ex fidei prescripto similem essentiam Patri Filium esse fateatur, utpote qui falso Patrem & Filium appelleret, re ipsa vero neque Patrem, neque Filium, sed creaturam ac creatorem: ac Filii Patrisque notionem cum reliquis operibus communiceret, & quoties ea de re agitur, calumniosè mentionatur, primum illud opus ac precipuum esse, quod ab ipso factum est, aut magnitudine antecellens... anathema sit.*

Hoc anathematismo Synodus expresse proscriptit Arianum dogma, in eo positum, quod Pater & Filius in divinis sunt nomine tenus Pater & Filius, & re ipsa creator & creatura... quodque Filius etenim ab aliis rebus, quas Pater condidit, differat, quatenus opus ejus est primum, pricipuum, & magnitudine antecellens. Hoc autem impissimo dogmate prescripto, quid supereft, nisi ut Filius sit vere & propriè Deus; & tam sit Deus, quā Pater Deus est; cum hoc tantum discrimine, quod Pater à nullo, Filius vero à Patre genitus sit?

Præterea, in hoc anath. Synodus confiteretur Patrem & Filium similes in essentia, adeoque similes in deitate; cùm essentia Patris sit deitas. Synodus igitur confiteretur Filium esse Deum, sicut confiteretur Patrem esse Deum: manifestum enim est Filium non esse similem Patri in deitate, nisi Deus sit; sicut unus paries non est alteri parieti similis in albedine, nisi albus sit; & unum corpus non est alteri corpori simile in quantitate, nisi quia tantum est; & ipse Filius non est nobis similis in humanitate, nisi quia est homo.

Amplius. Synodus confiteretur Filium essentia similem Patri; adeoque, cùm Pater sit Deus, confiteretur Filium essentia similem Deo. At 1. evidenter repugnat creaturam esse Deo similem essentia: essentia enim creaturaræ diversa est ab essentia Dei, & ex duobus, quorum diversa est essentia, unum esse alteri simile essentia, evidenter repugnat. Synodus igitur confidet Filium essentia similem Patri, Filium confiteretur non esse creaturam, sed esse vere & propriè Deum. 2. Essentia similis Deo esse non potest, nisi Deus; sicut essentia similis Angelo non potest esse, nisi An-

gelus; & essentia simile ligno non potest esse, nisi lignum; & essentia similis homini non potest esse, nisi homo. Et tam manifestè repugnat eum, qui non est Deus, sed creatura, Deo similem esse essentia, quā repugnat hominem essentia similem esse ligno, aulignum Angelo. Synodus igitur Filium verè ac propriè Deum confiteretur, confitendo illum esse Patri similem essentia. Confiteretur autem non solum hoc anathematismo, sed etiam pluribus aliis.

Amplius. Synodus confiteretur ad veram Partis & Filii norjenem seu rationem requiri, ut Filius sit essentia similia Patri, ac proinde, ut unus ab altero procedat in similitudinem essentiae seu naturæ. Ergo iuxta Synodum, etenim in divinis Pater verè Pater est, & Filius verè est Filius, quatenus Filius procedit à Patre in similitudinem essentiae seu naturæ divinae: sicut in humanis Pater verè est Pater, & Filius verè est Filius, quia Filius procedit à Patre in similitudinem essentiae seu naturæ. At Filium in divinis procedere à Patre in similitudinem essentiae divinae, nihil aliud esse potest, quā Filium à Patre accipere essentiam divinam: sicut in humanis Filium procedere à Patre in similitudinem naturæ humanæ, nihil aliud est, quā Filium à Patre accipere naturam humanam. Sententia igitur Synodi est quod Filius in divinis accipiat à Patre essentiam divinam; sicut in humanis filius accipit à Patre essentiam humanam: item quod Filius in divinis sit essentia similia Patri, quia ab eo nascendo, ab eo accipit essentiam divinam; sicut in humanis Filius est essentia similia Patri, quia cum ab eo nascitur, ab eo accipit essentiam humanam. Juxta Synodum igitur, in divinis Filius essentia similis est Patri, quia Deus; & tam verè ac propriè Deus est, quā Pater; sicut in humanis filius essentia similis est patri, quia est homo, & tam verè ac propriè est homo, quā pater.

Anathematismo decimo-quarto sic ait: *Si quis proper piam illam, que in Ecclesia concipiatur, personarum Patris ac Filii proprietatem, veritus ne idem omnino cum Patre Filium intelligatur, dissimilem essentia Patri esse Filium dicat, anathema sit.* Qui negat Filium esse Patri dissimilem in essentia, negat Filium esse in essentia diversum à Patre: diversitas enim & dissimilitudo in essentia convertuntur, & quod est diversum in essentia, est in essentia dissimile; vicius quod est in essentia dissimile, est diversum in essentia. Qui autem negat Filium in essentia diversum esse à Patre, affirmat Filium esse cum Patre eundem in essentia: identitas enim in essentia excluditur per solam in essentia diversitatem. Ergo cum Synodus negat Filium esse Patri dissimilem in essentia, affirmat Filium esse eundem in essentia cum Patre, adeoque affirmat Filium Patri coessentialem, seu substantialiem in sensu Nicani Symboli.

Anathematismo decimo-sexto Synodus definit Filium esse Parti coæternu. *Si quis Patrem, inquit, unigenito, quem produxit, Filio tempore anteriorem esse dicat, Filium vero Patre juniores, anathema sit.* Certe qui negat Filium Patre juniores esse, negat Patrem ante Filium extitisse, & ita Filium Patri Synodion confiterut, adeoque & verum Deum de Deo vero ab externo genitum; atque ita aperte contradicit Ariani blasphemantibus, & dicentibus Filium creaturam, cæteris magnitudine antecellentem, à Deo aliquantò ante tempora & sæcula omnia de non entibus factam.

Anathematismo penultimo nullum calumnia locum relinquit Synodus: *Si quis, inquit, sola potestate Patrem unigeniti Filii, non potestate simul & essentia esse definiat, tanquam solam potestatem usurpans, & communem ei cum ceteris operibus conditionem tribuens, neque germanum à Patre Filium verè orrum esse predicans, anathema sit.* Itaque iuxta Synodum, Pater sola potestate creator est rerum à se conditarum; Pater vero unigeniti Filii sui, non sola potestate, sed potestate simili & essentia seu substantia: sola potestate, creator est rerum à se conditarum, quia ad hoc ut illarum creator sit, requiritur & sufficit, ut illas possit

Tractatus II. De Deo Trino.

possit producere, & re ipsa producat de non extantibus, hoc est, ut nos loquimur, de nihilo sui & subjecti: unigeniti vero Filii sui Pater est potestate simul & substantia; quia ad hoc ut Filii sui vere & propriè Pater sit, requiritur, ut possit eum producere, & re ipsa producatur de sua substantia; adeoque ad hoc ut unigenitus Patis Filius, sit germanus illius Filius, requiritur, ut de Patris substantia potuerit produci, & re ipsa productus fuerit. Quare qui dicit Patrem sola potestate, non potestate simul & substantia, unigeniti Filii sui Patrem esse, communem Filio cum ceteris operibus conditionem tribuit; cum dicat illum non de substantia Patris, sed de non extantibus productum esse; atque ita negat Patrem esse vere & propriè Patrem Filii, & Filius esse vere & propriè Filium Patris; affirmatae re ipsa, Patrem, nomine tenus Patrem, creatorem esse Filii, & Filium, nomine tenus Filium, creaturam esse Patris.

Hec est doctrina Ancyranæ Synodi, juxta quam Pater est vere ac propriè Pater Filii, quia illum de sua substantia ab eterno genuit; & filius vicissim est vere ac propriè Filius Patris, quia de Patris substantia ab eterno genitus est. Pater igitur, juxta Synodum Ancyranam, produxit Filium, communicando illi substantiam suam. Jam vero, juxta eandem Synodum, Pater, producendo Filium, vel communicavit ei totam suam substantiam, vel partem illius tantum. Non secundum: nam Synodus dicit, anath. 13. *Si quis Filiu similem essentia illius intelligens, cuius Filius intelligitur, vel idem proرس cum Patre Filium esse dicat, vel Patri partem, vel profluvio quadam, ac passione, corporearum instar filiorum, incorporeum ab incorporeo Pate prodidisse Filium afferat, anathema sit.*

Primum itaque dicendum est. Unde juxta Synodum Ancyranam, una est essentia seu substantia Patris & Filii; atque ita, juxta Synodum Ancyranam, Filius, non creatura, sed vere & propriè Deus est, non Deus inferior & minor, ut aliqui cum Eusebii Caesariensi volebant Ariani, sed Deus maximus & supremus, vel potius unus cum Patre Deus, Deus genitus & unigenitus, ingenito Deo Pari in deitate, potentia, maiestate, gloria, cateriusque omnibus essentia libus aequalis; Deus verus de Deo vero, verum lumen de vero lumine, vera vita de vera vita, rotus ex toto, perfectus ex perfecto, genitus, non factus, Patri coessentialis seu consubstantialis, non in Sabellianorum, aut Paulianistarum, sed in orthodoxorum Patrum sensu. Catholicè igitur de Verbi divinitate sensit Ancyranæ Omœusianorum Episcoporum Synodus, ex cuius anathematismis, quoddecim refert S. Hilarius lib. de Syn. & exponit, atque in illis Arianam equè ac Sabellianam pravitatem damnari ostendit.

Dices 1. Ancyranæ Synodus negat Filium esse idem cum Patre. Nam anath. 5. qui primus est apud Hilarius, sic loquitur: *Si quis audiens imaginem esse Filium Dei invisibilis, idem dicat esse imaginem Dei, quod & Deum invisibilis, quasi non constens vere Filium, anathema est.* R. Synodus, hoc anath. & aliis similibus, damna Sabellianam dogmam, quod à Marcello Ancyrano, cui suffectus fuerat ab Arianis Bafilius, Omœusianorum antesignanus, instauratum fuisse, volebant non solum Ariani, sed Omœusiani Episcopi. Hoc igitur anath. & alijs similibus, non aliud dicit, quam Filium non esse idem proرس cum Patre, hoc est, quam non esse unam & eandem personam Patris & Filii; vel, si vis, Patrem non esse unum & idem hypostasi cum Filiis, quamvis sint unum & idem essentia.

Ita Synodus interpretatur S. Hilarius. *Exclusae est, inquit, assertio volentium nominibus tantum Patrem & Filium predicare...* Neque enim ipse sibi quisquam imago est: sed eum, cuius imago est, necesse est ut imago demonstret. At non exclusa est assertio volentium praedicare unam & eandem Patris & Filii essentiam: neque enim Synodus negat Filium esse imaginem Dei invisibilis, sed esse supponit, & quidem eo modo, quo verus filius imago patris est; & consequenter

supponit, Filium esse Dei invisibilis imaginem, non quoad speciem externam tantum, sed quoad ipsam rei naturam & substantiam. Qui autem dicit Filium hoc modo esse imaginem Patris, sic personarum confusionem excludit, ut simul essentia unitatem afferat. Itaque, ut prosequitur S. Hilarius, juxta Synodum Ancyranam, est Pater, est & Filius; quia *imago Patris est Filius: & qui imago est, ut rei imago sit, speciem necesse est, & naturam, & essentiam, secundum quod imago est, in se habeat authorum.*

Veritas hujus responsionis amplius declaratur Apud Epiph. haec. 73. anath. 14. jam citato, ubi dicitur: *Si quis propter piam illam, que in Ecclesia concipitur, personarum Patris ac Filii proprietatem, veritus ne idem omnino cum Patre Filius intelligatur, dissimilem essentia Patris esse Filium dicat, anathema sit.* Senus enim est: *Si quis veritus, ne Filius intelligatur idem esse cum Patre, non solum essentia, sed etiam hypostasi, & hoc pacto tollatur personarum Patris & Filii proprietas, quam proficitur Ecclesia, Filium Patri essentia dissimilem, adeoque essentiam Filii ab essentia Patris diversam esse dicat, anathema sit.*

Dices 2. Synodus sic loquitur anath. ultimo: *Si quis Patrem potestate simul & substantia Filii Patrem afferens, consubstantialem, vel ejusdem cum Patre substantia Filium esse dicat, anathema sit.* R. Synodus in hoc anath. supponere, quod in superiori afferuit, Patrem esse Filii Patrem potestate simul & substantia, hoc est Patrem de sua substantia genuisse Filium. Non potuit autem Pater, juxta Synodi ipsius doctrinam, gignere Filium de sua substantia, nisi ei communicando, & in eum quasi transfundendo totam suam substantiam. Supponit ergo Synodus in hoc anath. quod in superiori afferuit, unam esse Patri & Filio communem substantiam, nempe substantiam Patris. Quare cum Synodus negat Filium esse ἑμέστον τὸ ταυτόποδε τὸ πατρὸς, negat tantum Filium esse unam & eandem cum Patre hypostasin, seu personam.

Negat igitur Synodus Filium esse Patri *omousion*, seu *tantouion* in sensu Sabellianorum, qui cum Filium Patri *omousion* dicebant, intelligebant Patrem & Filium esse unam & eandem rem singularem, per se subsistente. Cujus responsionis veritas amplius declaratur. 1. Quia gratis omnino negaretur hic anathematismus editus esse contra Sabellianos, sicut alii plures superiores, quibus in Patre & Filio removetur personarum confusio. Et vero Synodus suis anathematismis solos Sabellianos cum Anomœis impugnare, satius clarum est. 2. Quia Synodus vocabulum *omousion* per illud vocabulum *tantouion* modifacit. Quod nomen *tantouion* non bene redditur per ly ejusdem substantiae; sed propriè significat id, quod est cum aliquo hac substantia singularis & individua, seu hoc suppositum... Et qui Synodus inducit sic loquentur: Si quis Filium Patri consubstantialem, vel ejusdem cum Patre substantia dixerit, &c. gratis impingit Synodo frigidum & pernile pleonasma.

Pro certo igitur statuendum videretur, hunc anathematisnum non adversus Nicænum Symbolum editum fuisse, sed a Basilio Ancyrano additum, contra imputatam Marcello doctrinam, ne similitudinem in essentia, adeoque in essentia identitatem statuendo, videretur inducere personarum confusionem, ad quam tollendam, dissimilitudinem adeoque & diversitatem in essentia statuendum esse volebant Anomœi; atque ita videretur impingere in crimen illud, propter quod Marcellus exauktoratus fuerat, & ipse in eius locum intrulus.

Dices 3. Ancyranæ Synodus sic loquitur, anathematismo 10. *Si quis istud audiens: Sicut Pater vitam habet in se ipso, sic & Filio dedit vitam habere in se ipso; dissimilem essentia Patri Filium afferet...* anathema sit. Manifestum enim est, cum vita, quam in Patre intelligimus, essentia sit, nec non & unigeniti vita, qua & Patre genita est, intelligatur essentia; particulam hanc, sic, essentia cum essentia similitudinem indicare. Quibus verbis admittit Synodus essentiam cum essentia similem, essentiam genitam & essentiam

inge-

ingenitam, adeoque duas essentias, realiter inter se distingcas, Patris & Filii, qui proinde aut in nullo sensu consubstantiales sunt juxta Synodum, aut sunt duo Dii, quod negat Synodus.

R. 1. Essentiam non dici essentia similem ut quod, sed ut quo tantum: essentia enim non est sua, sed suppositi, cuius est essentia; & ita non est similitudo sui, sed suppositi, cuius est essentia. Ut autem essentia sic dicatur similes essentiae, non requiritur essentia duplex realiter, sed sufficit essentia realiter una, virtualiter duplex, quae sit in duobus suppositis, realiter distinctis. Et tunc cum dicitur essentiam esse similem essentiae, perinde est, ac si diceretur, unum suppositum esse alteri similem essentiae. Sic si eadem realiter albedo per replicationem existeret in duobus parietibus, rete dicatur albedo albedini similis ut quo, & tunc perinde est, ac si diceretur parietem esse parieti similem albedine. Sicut ergo ut paries dicatur alteri parieti similes albedine, & ita in bono sensu dicatur albedo similes albedini, sufficit una albedo replicata: ita ut unum suppositum dicatur alteri supposito simile essentiae, & ita in bono sensu dicatur essentia similes essentiae, sufficit una realiter essentia, communis pluribus realiter suppositis: sicut enim albedo eadem replicata aequivaleret pluribus numero albedinibus, in ordine ad constituyendos plures parietes albedine similes; ita essentia eadem, sed communis pluribus suppositis, aequivaleret pluribus numero essentiis, in ordine ad constituyenda plura supposita essentia similia. Malè ergo ex modo loquendi Synodū arguitur eam realiter distinguere essentiam Filii ab essentia Patris.

R. 2. Cum Synodus essentiam Filii vocat, essentiam genitam, hunc modum loquendi ei communem esse cum sanctis Patribus, ut Ignatio Martyre, epist. 3. Gregorio Nysseno lib. 2. contra Eun. Hilario lib. de Syn. & aliis, Augustino lib. 7. de Trin. c. 2. &c., qui idcirco male sensisse de Verbi divinitate, non nisi falso & temere dici possunt. Synodus itaque cum sanctis Patribus dicit essentiam Filii genitam esse, non per productionem sui, sed per sui communicationem & transfigurationem. Secundum veteres illos, natura genita, cum de divinis agitur, nihil aliud est, quam natura generatione communicata, & transflua; & gignere naturam, idem est, ac naturam generatione communicare, & transfundere. Hoc sensu essentia divina, licet una & eadem realiter, est genita & ingenita, prout est in diversis suppositis: ingenita quidem, prout est in Patre, quia est in Patre sine principio Patri eam communicante; genita vero, prout est in Filio, quia eadem est in Filio, quatenus ei à Patre communicatur.

Addo, essentiam seu naturam Filii à Synodo & aliis Patribus dici genitam, non ut quod, sed ut quo tantum: gigni enim ut quod, natura non est, sed totius, seu hypothesis naturam habentis. Itaque etiam in creatis, in quibus natura filii realiter distinguitur à natura patris, id quod gignitur est totum, seu suppositum; id verò quo velut forma, vel quasi forma, ipsum constitutive in suo esse, gignitur, est natura seu essentia, vel producta, vel communicata. In creatis igitur natura filii gignitur ut quo, quia est id quod producitur, vel forma suppositum constitutive in suo esse, suppositum gignitur. Similiter in divinis natura Filii gignitur ut quo, quia est id quo communicato & transfluo, vel forma vel quasi forma verbis constitutive in suo esse, Verbum gignitur.

Neque verò his contradicit Conc. Later. IV. cap. 2. cum ait, quod natura divina non est generans, neque genita, nec procedens: loquitur enim de genito & procedente ut quod, non de genito & procedente ut quo: nam sic prosequitur: Sed est Pater qui generat, Filius qui gignitur, & Spiritus sanctus qui procedit, ut distinctiones sint in personis, & unitas in natura. Ex eo quod Pater generat ut quod, Filius gignatur ut quod, & Spiritus sanctus procedit ut quod, necessario sequitur realis distinctio trium personarum quacum manet natura unitas, quia natura in Patre generat tantum ut quo remotè, in Filio tantum gignatur ut quo transfluo, & procedit tantum ut quo

Simonnet Theol. Tom. I.

communicatio in Spiritu sancto. Immerito igitur dicetur Ankyrana Synodus essentiam Filii ab essentia Patris distinguere realiter, quia essentiam Filii gentem essentiam vocat.

Imò vero Ankyrana Synodus in citato anathematismo planè catholicam esse, & omnem omnino à Patre & Filio in essentia dissimilitudinem removere, quod est æquivalenter Patris & Filii in essentia identitatem asserere, ostendit S. Hilarius lib. de Syn. num. 16. cum in hunc anathematissimum sic ait: *Connectitur, tali confessione originis sua, indiscreta naturæ perfecta unitas. Quod enim in utroque vita est, idem utroque significatur essentia. Et in vita, que generatur ex vita, id est, essentia, que de essentia nascitur, dum non dissimilis nascitur, scilicet quia vita ex vita est, tenet in se originis sue indissimilem naturam; quia naturæ & gignentis essentia, id est, vita que habetur (à Patre,) & data est (Filio,) similitudo non discrepet... non aliud haber (Pater) quam dedit: & sicut vitam habens, ita habendum dedit vitam. Ac sic quod de essentia, tamquam vita ex vita, simili sui secundum essentiam nascitur, nullam diversitatem ac dissimilitudinem admittit nascientis & gignentis essentia. Ecce, interpreti S. Hilario, Synodus Ankyrana ad vindicandam Filii cum Patre in essentia dissimilitudinem, textum Scripturæ adhibet, quo omnis planè dissimilitudo seu diversitas (nam haec voces hic synonyma sunt) ab essentia Patris & Filii removetur. At ubi nulla planè reperitur diversitas in essentia, ibi necesse est reperiuntur essentia identitatem. Ego, &c.*

§. IV.

Prob. 4. Resp. ex facto Basili Ankyrani, Omnesianorum facile principis, qui tertiam Sirmensem formulam subscribendo, scripsit se credere Filium verum veri Patris Filium, Patri non voluntate solum, sed etiam essentia ipsa similem; uno verbo, Patri similem per omnia. At qui confitetur Filium Patri similem essentia, & per omnia, confiterit Patrem & Filium unius & ejusdem esse natura seu substantia.

Si per omnia, inquit S. Augustinus, similem diceretis (Patri Filium) consequenter intelligeremini, quod eos diceretis etiam unius eiusdem esse natura, seu substantia. Ego vero, inquit S. Basilis, si quid privatum sentiam, dicendum mihi est, hæc vocabula, simile substantia, dummodo adjunctum habeant, circa illam varietatem, prorsus amplectior, tamquam eodem cum omnibus pertinentia. Qui autem dicit per omnia, manifeste dicit, circa omnem varietatem. Ergo Basilis, &c.

Prob. 5. Resp. ex facto ejusdem Basili, Silvani Tar-sensis, Eleusii Cyziceni, & aliorum Seleucensium Synodi Legatorum, qui Constantinopoli, anno 359. exerceunt; coram Constantio Filium Patri consubstantiale confessi sunt in conventu, cui aderant Eudoxiani seu Acaciani Episcopi. Rem sic narrat Theodosius: Ipse quoque (Eudoxius) vicissim objecit Eustathio, eos etiam Consubstantialis vocabulum, quod in Scripturis non extaret, damnare oportere. Sed respondit Silvanus: Eäcum etiam est, ut illi voces istas, de non extantibus, & creaturam, & alterius substantiam, que in Scripturis non extant... condemnent... At illi initio quidem contradicere coepereunt. Postea vero, animadversa Imperatoris indignatione, agrè licet atque inviti, voces ipsi à Silvano propositas condemnarunt. Exinde vero acris institerunt, flagitantes, ut Consubstantialis quoque vocabulum damnaretur. At Silvanus, & Iulio & sociorum nomine, ad illos (Eudoxianos) & ad ipsum Imperatorem ita dixit: Si Deus Verbum non est ex nihilo, nec creature, nec alterius substantie, consubstantialis igitur est Deo, qui ipsum genuit, ut pote Deus ex Deo, & lumen ex lumine; etiamenque cum genitore suo naturam habet.

Ecce Silvanus, consentientibus ceteris, qui aderant, ejusdem factionis principibus, etiam cum periculo depositionis & exilii, aperte confiterit Filium Patri consubstantiale, in Nicene Synodi sensu, qui jam tum ob longum usum in Ecclesia obtinuerat, & cuius

P. con-

condemnationem postulabat Eudoxius, postulando ut Consubstantiale condannaretur. Nec dici potest Silvanus labio tenuis confiteri Filium Patri consubstantiale in dicto sensu: confiteri enim Consubstantiale, ut evidenter connexum cum doctrina, quam una cum aliis Omœusianis profitebatur, principiis, ex quibus ratiocinatur, & evidenter concludit, Filium eamdem cum Patre naturam habere; quod est, Filium esse Patri consubstantiale in sensu Nicænorum Patrum.

Lib. 6 c. 7.

Prob. 6. Resp. ex Lampacena Synodo, quæ fuit Omœusianorum Episcoporum, & de qua hæc narrat Sōzomenus: *Cum per bimēsi spatiū inter se consulassent, tandem decreverunt, ut ea, que Constantiopolis, studio Eudoxii atque Acacii, gesta fuerant, irrita essent;* & ut formula fidei rejiceretur, quam reuelat ab Occidentibus Episcopis editam preferentes Eudoxiani, subscriptionibus quorundam (Legatorum Seleuciensis Synodi) firmari curaverint, polliciti se opinionem dissimilis substantia dñnatoris: quod tandem minimi præstiterunt; ea vero sententia, quæ Filium Patri similem prædicat secundum substantiam, prævaleret. Nam vocabulum, similis, necessario adiudicandum esse, ad significandam personarum differentiam, Utique in omnibus Ecclesiis ea teneretur fides, quæ Seleucia quidem confirmata, Antiochia vero in dedicatione matoris Ecclesiæ exposta fuerat.

Omœusiani igitur Episcopi in Lampacena Synodo, subscriptionibus, ad quas ipsi vel sui Acacianorum studiо Constantinopoli, partim fraude, partim vi induciti fuerant, & quibus Nicensem formulam firmaverant, revocatis, & ipsa Nicensi formula, in qua usit nomen proscriptum fuerat, dannata cum opinione dissimili essentia, decreverunt, ut sententia, quæ Filium prædicat Patri similem essentia, prævaleret; hoc est, ut Filium Patri omœusios portius diceretur, quam omœusios; & quod vocabulum omœusios aptius esset videretur ad significandam personarum Patri & Filii distinctionem; aptius, inquam, videretur, quam vocabulum omœusios, quod aliquando ab hereticis plurimum fuerat, ad significandam confusionem personarum; unde & olim in hoc sensu damnatum fuerat à Patribus Antiochenis contra Paulum Samozatensem congregatis: quam ob rem latius esse judicarunt, ratio omœusios vocabulo, Filium omœusio dicere; cum hoc pasto ram significetur unitas essentia, seu natura, & cum unitate naturæ melius exprimatur personarum distinctio.

Aud. Arian. lib. de syn.

sor. lib. 4
cap. 12.

Hanc suisse hujus Synodi mentem, amplius declaratur, i. Ex eo quod ratam habuerit formulam in Encanū editam, in qua dicebatur Filium esse immutabilem & inalterabilem deitatis, substantia, voluntatis, potestia & gloria Patri sine omni dissimilitudine imaginem; & anathematizabantur ii, qui negarent alterum ex altero existere, hoc est unum esse de substantia alterius; ex quibus evidenter sequitur, Filium eamdem cum Patri substantiam & naturam habere, quod est, Filium esse Patri omœusio in sensu Nicæna Synodi.

Aud. Euseb.
f. 8. 15.

2. Ex eo quod Legati, ab hac Synodo ad Liberium Pontificem destinati, in mandatis habuere, ut Consubstantialis fidem consenserit suo confirmarent; & Liberius eos admittere renuenti responderunt, se confiteri Filium Patri per omnia similem, nec illatenus omœusio ab omœusio differre. Denique in libello fidei, quem, manu sua subscriptum, Liberio porrexere, protestati sunt se & suos tenuisse, & tenere fidem in Nicæno Concilio comprobatam, in qua vocabulum omœusio adversus pravam Arii doctrinam p̄e sancte que positum est. Tenebant igitur & tenerant Omœusiani Episcopi Nicenam fidem, quoad res scilicet in ea expressas; quamquam etenim cavillari essent circa vocabulum omœusio, quod tandem complexi sunt, ut p̄e sancte que positum contra pravam Arii doctrinam.

Prob. 7. Resp. ex Germinii Sirmiensis ad Rufinianum & Palladianum scripto; ubi, ex Anomœo factus Omœusianus, recitatis his Apostoli verbis: *Hoc enim semite*

in vobis, quod & in Christo Iesu, qui cum in forma Dei est, non rapinam arbitraus est esse se aequalis Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus; sic ait: *Quis non intelligat, quia quemadmodum secundum servum formam vera fuit caro nostra in Christo; ita & in Dei forma vera sit divinitas Patris in Filio?* Juxta Germinium, sicut forma servi veram hominis carnem, ita forma Dei vera Patris divinitatem significat. Filius veram haber hominis carnem, quia semetipsum exinanivit, formam servi accipiens: similiter veram habet Patris divinitatem, quia in forma Dei est: nam, ut idem Germinius inferius ait, *Ex nihilo omnia per Filium facta sunt.* Filius autem non ex nihilo, sed ex Deo Patre, hoc est, ex Dei Patris substantia, ab æterno est genitus; sicut in tempore genitus est ex matre, seu de substantia matri. Christus igitur, juxta Germinium, simul est verus homo & verus Deus, & tam verus Deus, quam verus homo, quia in eo simul sunt forma hominis, & forma Dei, hoc est, substantia hominis, & substantia Dei; & in eo tam verè substantia Dei est, quam substantia hominis: sicut enim ab homine verè genitus est in similitudinem substantiae humanae; ita & verè genitus est à Deo in similitudinem substantiae divinae. Hinc idem Germinius in sua fidei professione conseruit Christum esse de vero Deo Patre verum Dei Filium, ante omnia genitum, divinitatem, charitatem, majestate, virtutem, claritatem, vita, sapientiam, scientia Patri per omnia similem, adeoque aequalem, ut potè perfectum de perfecto genitum.

§. V.

Confirmatur 1. Resp. auctoritate S. Athanasi in lib. de Syn. Arim. & Seleuc. ubi sic de Omœusianis Episcopis loquitur: *Adversus eos, qui omnia Synodi scripta recipiunt, de solo autem Consubstantiali ambigunt, non ut adversus inimicos affici nos decet. Neque enim veluti adversus Ariomanitas, aut quasi bellum gesturi Patribus contradicimus, sed veluti fratres cum fratribus disceptamus, ut cum quibus nobis eadem sit sententia, controversia autem de verbis. Nam cum proficiantur Filium ex Patri substantia, & non ex alia substantia esse, nec creaturam eum, nec opus existere, sed genuinum & naturalem Patris futurum, & eternaliter cum Patre esse, cum ejus & ratio & sapientia sit, non longè absunt à recipienda hac voce Consubstantiali.*

Tete igitur S. Athanasio, omni exceptione majori, Omœusianos inter & Omœusianos controversione non erat de re credenda vel non credenda, sed tantum de vocabulo recipiendo vel non recipiendo. Omœusiani dicebant Filium nec creaturam, nec opus esse, sed genuinum & naturalem Patris futurum, à Patre æternaliter genitum, non de non extantibus, aut de alia substantia, sed de ipsa substantia Patris, non per divisionem aut decisionem communicata: unde evidenter sequebatur, Filii & Patris unam & eamdem esse substantiam, seu naturam. Idem planè tenebant Omœusiani. Ut hanc doctrinam graphicè exprimerent, & omnem evadentiam viam Ariani occluderent, adhibendum censuerunt Patries Nicenæ vocabulum omœusio. Omœusio vero contendebant Basilius Galata, & alii, qui cum eo erant, Episcopi; omœusio autem rejiciendum, i. Quia olim eo abusi fuerant Sabelliani & Paulinisti, & tunc temporis abutebantur Marcelliani, ad inducendam personarum confusionem. 2. Quia in Antiochena contra Paulum Samozatenum Synodo proscriptum fuerat. Affirmant, inquit Sanctus Athanasius, Episcopus, qui Paulum Samozatenum condemnarunt, dixisse Filium non esse Patri consubstantiale, ac jam deinde ipsos ab reverentiam honorisque eorum, qui ita locuti sunt, ab hac voce abhorre. 3. Quia per verbi hujus enunciationem, substantia prior intelligeretur, quam duo inter se parti essent. 4. Quia nusquam in sacris litteris scriptum reperiatur.

Nota. Omœusio rejiciebant Ariani & Omœusiani, sed

Apud Hieron. de Syn. p. 13.

Disputatio II. Articulus X.

227

Hil. de Syn. n. 82.
sed non ex eodem motivo. Ab Arianis enim rejiciebatur, ne ex substantia Dei Pateris Deus Filius natus, sed secundum creaturas ex nihilo conditus predicaretur. At repudiebatur ab Omœusianis, quod nusquam reperitur in sacris litteris; quod eo abusi essent Sabellius & Paulus Samozatenus; quod olim ab Antiochenis Orthodoxorum Synodo proscriptum esset; quod juxta ultimum receptum, non possideret, nisi de duobus, qui ex substantia aliqua priore existarent, &c. Similiter anathematizabant eos, qui dicerent Filium de non extantibus esse, aut de alia substantia, & non de propria Patris substantia, adeoque non verum Deum, sed creaturem esse.

Num. 78.
Confirmatur 2. auctoritate S. Hilarii in lib. de Synodo, seu de fide Orientalium, ubi ex formulis & anathematismis Omœusianorum, ostendit eos recte sentire de Verbi divinitate, corumque suceram fidem laudat, & in catholica veritate tuenda constantiam. O studiose tandem, inquit, apostolica ariue evangelica doctrinae viri, quos fidei calor in tantis tenebris heretica nostris accedit! Quantam spem revocande verae fidei attristis, constanter auditis perfidia impetur recusando! Antea enim in obscuro atque in angulis Dominus Christus Dei esse secundum naturam Filius negabatur; & essentia inops paterna, accepisse cum creaturis originem de non extantibus prædicabatur. At vero publice auctoratis professione heres prorumpens, id quod antea furtim mufstabat, nunc non clam videlicet gloriatur.

Sulpic. Sev. Lib. 2. c. 11.
Ulfacius & Valens anno 355. cum antea non nisi clam & furtim hæresim suam aut efficerent in audiendum aures insulsurare, Mediolani epistolam sub Imperatoris nomine publicarunt omni præstatu referunt, eo nimis consilio, ut se eam aequis auribus populus recipiat, publica auctoritate cupitus proferrent. Si alter fuisse excepta, omnis inuidia est in Rege, & ipsa etiam venialis, quia etiam tum Catechumenus, sacramentum fidei merito videbatur potuisse nescire. Post biennium vero audatores ex Osii lapu effecti, Sirmii formulam, Osii & Potamii nomine inscriptam, in qua Arianismum suum aperte profitebantur, edidicunt in lucem, atque in Orientem miserunt ad Eudoxium, qui tum deposita larva, per Actium suum Antiochiam Filium creaturam palam prædicare nil veritus est. Sed Arianoru*m* impe*rum* & audaciam repressere Omœusiani Episcopi, qui, in Ancyra Synodo plurimis anathematismis adversus eos, qui Filium Patri essentia dissimilem affererent, eumque esse verum veri Patris Filium, esse de substantia Patris, esse Patri coeterum negarent, editis, legatos misserunt ad Constantium, tunc temporis Sirmii degentem, a quibus Constantius Arianorum consilia, & pravas molitiones edocuit, & Sirmensem formulam, a se reprobaram, suppressam voluit, & impium Eudoxium gravi epistola castigavit.

Eod. num.
Hec, iam alias saltem magna ex parte relata, operæ pretium suis hic etiam rettere non modò ad Hilarii intelligentiam, sed etiam quod magis pateat Omœusianos Episcopos non solum non adverteratos esse divinitati Verbi, sed è contra strenuos illius exitissime defensores, & quidem eo tempore, quo nemo eam defendere poterat sine gravi suo periculo, quoque, sanctissimis Ecclesiæ doctribus exulare jussis, vera fides tantum non prostrata videbatur; illius, inquam, exitisse defensores eo successu, ut ipsumsum Imperatorem, probè admonitum quā perniciose ejus nomine & autoritate abuterentur Arianii, ad hostes fidei, quamvis faverent eis impensè, comprimendos induxerint. Quod eis gratulatur ibidem Hilarius his verbis: *Dominio gratias, quod ignorationem per vos admonitus Imperator agnovit, & errorem non suum, sed adhortantium, per has fidei vestre sententias recognovit;* & se inuidia apud Deum atque homines impia voluntatis exemit, cum legationem vestram honorifice habens, falsitatem eorum, quorum auctoritate iniquidam deducebatur, coacta à vobis ignorantie sue professione, cognovit.

Dices. S. Hilarius eos sic alloquitur, num. 91. *Oratione Simonnet Theol. Tom. I.*

vos fratres, admite suspicionem, excludite occasionem; ut probari posse homousion, non improbemus homousion... Date veniam, fratres, dolori meo: impium est, quod audetis. Non patior hanc vocem, ut in anathemate sit homousion, secundum religiosam intelligentiam confitens. Nomen nihil habet criminis, quod sensum non perturbat religionis. Omœusianos illos re ipsa iis praesertim, qui eorum doctrinam non perpenderant, suspectos fuissent, ed quod obstinatis animis vocabulum omousion respuerent, & ita Filium Patris consubstantiam cum Nicæna Synodo dicere renuerent. Sufficieniam auxit ultimus Ancyra Synodi anathematismus, quo Filium de substantia Patris esse confitentes, nihilominus sub anathematis poena prohibent, ne Patri omousios, vel tautonios dicatur. Quod impium esse merito dicit S. Hilarius: impium enim est à particuliari Synodo sub anathemate prohiberi quovis prætextu vocem, quam ad exprimendum aliquot fidei dogma adhibendam censuit & decrevit Ecclesia.

Hoc autem anathematismo, Synodi Ancyrae Episcopi omousion damnarunt, ut jam obtervatum est superius, non quia Filium de non extantibus, adeoque creaturam esse volebant: anathematismo enim superiore definiunt, & hoc ipso anathematismo à se definitum supponunt, Patrem esse potestate simul & substantia Patrem, quod est, Patrem esse Patrem, quia de substantia sua generat Filium: sed vel ut per illud damnarent Sabellianum dogma, à Marcello, ut existimabant, renovatum, ut supradiximus; vel certe, quod significare videtur hic S. Hilarius, quia putabant per vocabulum illud enunciari substantiam priorem, seu præexistentem, quam duo inter se pariti essent; aut denique, quia, ut obseruat Sozomenus, volebant Lib. 3. c. 18. omousion quidem in corporibus propriis intelligi, in hominibus scilicet, ac reliquis animalibus, & in arboribus, ac plantis, quae participant, ac generantur ex simili; homousion vero in rebus incorporeis locum habere; in incorporeis, inquam, in quibus unum non potest esse ex altero, sive unum non potest cum altero eandem habere naturam per substantiam divisionem vel decisionem; cum incorporeis substantiam habeant simplicem, quae proinde nec divisionem nec decisionem pati potest.

Porrò, quod in gratiam veritatis non est hic prætermittendum, alias etiam ob causas Catholicis suscepisti fuere Omœusiani Episcopi, videlicet quia cum Arianis Episcopis communicabant; cum ipsis Synodos agebant; cum ipsis Episcopos omousi propugnatores infestabant, & abdicabant; ab ipsis in orthodoxorum Episcoporum iniuste depositorum sedes intrudebantur; cum ipsis schismatibus fecerat in Sardicensi Synodo, & in Philippopolitano conciliabulo ipsumsum Pontificem maximum Julium excommunicare ausi fuerant; denique gratia plurimum valebant apud Constantium, qui diram adversus Orthodoxos tyrannidem exercebat.

Constantius autem omnibus modis vexabat Orthodoxos, non quod ipse consentiret Aiano dogmati, Theod. lib. 2. hit. c. 3. sed Presbytero illo, à quo testamentum Patris accepterat, seductus, ab uxore, eunuchis, & imprimis Secc. 1. 2. c. 2. Eusebio, Regii Cubiculi Praefecto, quos omnes dictus Presbyter Arianos fecerat, oblesus argue infatuatus, Sozom. lib. 3. c. 18. cæteris aliquoquin in rebus perhumanis & bonus, sed in omnem partem facile versatilis, & mediocris ingenii Princeps, totum se credebat scelestissimis Episcopis, Ariana labi infectis, sed impierat suam disimulantibus, & magnum verae fidei zelum ostentantibus, agebaque omnia ex eorum instigatione & consilio. Malè igitur peruersus unum vocabulum, omousion scilicet, omnes perturbare Ecclesiæ, atque adversus hujus vocabuli defensores hereticorum calumniis male præoccuparus, nihil non molitus est ad abolendam Nicæna fidei memoriam, & diris modis sanctissimos Antistites, vindices catholicæ veritatis accerrimos, infecutus est.

Quod autem Aiano dogmati non consenserit, sua Hil. de Syn. num. 78. detur ex eo, quod secundum Sirmensem formulam, illius per Ancyranos legatos impietate sibi detecta, re-

P. 2 pro-

Erich. h. p. 73. num. 22. probavit; quod in conventu Sirmiensi, in quo tertia Sirmiensis formula conscripta est, Valentem tergiversantem ad subscribendum Filium Patri per omnia similem esse, coegerit; quod in Constantinopolitano conventu, qui eodem anno habitus est, Actium, quia in quadam fidei professione Filium Patri dissimilem dixisset, ad exilium damnavit, & Eudoxium non solum ad professionem illam, sed etiam ad has voces, de non extantibus, & creaturam, & alterius substantiam, anathematizandas compulit; quod apno sequenti Eunomium, à Cyzicenis, quod Filium creaturam, & Patri dissimilem praedicaret, accusatum, non semel cum ira iussit ab Episcopatu deponi, & Eudoxio, imperatore facere, atque Eunomium in jus vocare detrectanti, exilium comminatus est. Ad hanc omnia accedit testimonium Sozomeni affirmantis, Constantium non aliud intendisse, quam ut omoufion in omoufion locum subrogaretur. Accedit, Arianos Episcopos, qui nihil non poterant apud Constantium, numquam aut certe non impunè ausos esse coram illo Arianum dogma apertere profiteri, imo ad illud ejutandum, ut vidimus, eos constanter coegerit.

Sext. lib. c. 48. Dices. At Constantius tandem anno 361. Antiochiae consensit in impietatem Acacianorum, qui, Nicensi & Constantinopolitana formulam, in quibus Filius Patri similis secundum Scripturas dicebatur, rejectis, aperte in Filium blasphemare coeperunt, cumque in nova formula, omnibus modis esse Patri dissimilem, & nulla ex parte similem dicere. Postquam enim Athanasius hoc Acacianorum facinus narravit, sic prosequitur: *Quorum impietatis antisignans Constantius hereticus fuit, qui ad fixum usque permanens in eius impietate, ac deinde moriens, voluit non à piis viris, sed ab Eu佐io, non semel, sed sepius ob Arianam heresim, & cum diaconis esset, & cum Antiochia resideret, deposito rejectaque, baptizari.*

R. 1. ad verba S. Athanafii, Constantium antisignum fuisse impietatis Arianorum, non cum illis dogmatizando, sed eorum impietatem ignorante protegendo, atque promovendo, orthodoxos Episcopos proscribendo, aut ad subscriptiones pro hereticorum libido, exhibita vi, compellendo, &c. atque ita hereticum fuisse, non dogmate, sed favore. Item palius est se baptizari ab Eu佐io heretico, & ob Arianam heresim deposito, sed quem ignorabat esse hereticum, quemque aut depositum fuisse nesciebat, aut non nisi insulte hac poena affectum audierat. Itaque miserum Principem nefari quidem Episcopi, sed & doctrina & ingenio plerique praestantes & absentationibus, summan fiduci ei deferendo, & mendaciis artificiose contextis, quibus Catholicis pariter ac sanctis viris per se vel per alios perpetuo detrahebant, & emenita pietatis ac religionis specie, & emendicatis Aulicorum assiduis commendationibus, militer dementabant. Proximum autem mortis, defectione Juliani, extrinsecus admonente, & intrinsecus illustrante & confortante baptisimi gratia, respuisse, & quod fidem immutare tentasset imprudens, omoufion scilicet proscribendo, arquit ac tanta Ecclesie mala intulisset, sincere doluisse, conspicere licet ex Theodoreto. lib. 2. hist. cap. ultimo, ubi ait, *Constantius morientem acerbè lamentatum esse, quod fidem immutavisset.*

R. 2. neg. quod Constantio presente & consentiente, Arianum formulam illam conscriperint, in qua Filium Patri dissimilem dixerit. Nam hoc non asserit S. Athanasius verbis laudatis, & contrarium disertè testatur Theodoreto, accuratus Scriptor, lib. 2. hist. cap. 31. ubi sic ait: *Eo tempore Constantius Antiochia morabatur; qui reparatis induciis, finitoque Persico bello, Episcopos iterum congregavit, cunctoque tam omoufion, quam eroufion rejicere coegerit.* Dicendum igitur est, contra Socratem, cui Theodoreto meritò anteponimus, quod postquam Constantius, accepta Juliani defectione, Antiochia discessisset, imo & fortasse postquam Constantii mortis nuntium Antiochiam delatum fuisse, *Acaciani*, ut scribit Sozomenus, qui quiescere non poterant, *Antiochia una cum paucis iterum congregati, ea, que ipsi prius decre-*

verant, reprehenderunt. Nomenque illud, Simile, ex formula fidei, Arimini & Constantinopoli recitata, expungere statuerunt: & Filium Patri per omnia, tam in substantia, quam in voluntate, dissimilem, & ex nihilo factum esse censuerunt, quemadmodum Arius ab initio docuerat.

Potò contra Constantii fidem adhuc opponi possunt S. Hilarius in libro, quem adversus Constantium ipsum scripti (si tam librum illum scripsit: de eo enim nonnulla ratio dubitandi est,) & Lucifer Calaritanus in pluribus libris contra eundem Constantium editis. Sed quantum attinet ad Hilarii librum, in eo prater plurimas & maximas tam à Constantio, quam ab ejus ministris, vel hereticis, ejus autoritate abutentibus, illatas Orthodoxis calamitates, variasque artes ad abolidam Confubstantialis memoriam adhibitas, quas Constantio exprobavit Hilarius, præcipua criminatio est vis allata tum Occidentalibus, tum Orientalibus Episcopis, ut subscriberent Nicensem formulam, in qua Filius tantum dicebatur similis Patri secundum Scripturas, atque usque nomen, & conlequenter tam omoufion, quam omoufion vocabula proscriptebant. At hoc non probat Constantium fuisse Arianum; hoc enim fecisse Constantium, non animo heretico, & confirmanda impietatis Arianae gratia, quamquam ad id re ipsa maxime valeret, præter ejus intentionem, sed economia causa, & quia in animum induxerat, non posse alter pacem inter Ecclesia antistites & populos conciliari, manifestum videretur ex iis, quae in Constantinopolitano colloquio gesta sunt, & à nobis superius expostra.

Cum autem sic Constantium alloquitur Hilarius: Eod. lib. u. 12. Negas Filium per nativitatem, negas Deum per naturam, negas similem per equalitatem, negas verum per unitatem. Et jam quero quid ei relinquas similitudinem, cui nihil, ad quod Filius est, proprietatis in perticiat; supponit, quod Constantius, usque vocabulum proscribendo, nec amplius dicendo Filium Patri similem substantia, sed solum similem secundum Scripturas, non autem secundum Scripturas aequalem, intelligat Filium Patri non alio modo similem esse, quam Deo similis est homo, de quo scriptum est: Faciamus hominem ad similitudinem & imaginem nostram. Sed hoc conjectari est; & huic conjectura manifestè contradicit, quod eodem illo tempore fecit Constantius, Actium, quod Filium Patri dissimilem, & creaturam dixisset, propria confessione convictum, exilio poena multando, & Eudoxium ad voces illas, De non entibus, & Creaturam, & Alterius substantie, damnandas compellendo.

Jam vero cum Lucifer Constantium ut hereticum objugat, ut lib. de non conveniendo cum hereticis, ubi his verbis cum affatur: *Quomodo tibi discipulo Arii aquieceremus Christiani, deserentes Apostolicam traditionem, cum te inveniamus dicere. Patrem non esse verum Patrem, sed appellari Patrem? cum dicas, non illum verum habere Filium, sed factum esse ex nihilo?* ... Oportuerat nos vitare te, prophanas vocem novitatem proferentem, siquidem cognoscemus te illam sacrilegam vocem instinctu protulisse diabolis; illum, inquit, vocem, per quam expreseris venena dogmati tui, dicens: Erat quando non erat, & Factus est ex nihilo, & Non est una potentia Patris & Filii: alludere dicendum est ad scriptum aliquod, putat ad Epistolam illam, quam Arianus sub nomine ipsius Imperatoris Mediolani vulgariter, ipso minime rerum in ea expressarum conficio, & quam omni pravitate refertam fuisse scribit Sulpicius Sever. lib. 2. hist.

Potò quod pī ac orthodoxi Episcopi, ut Hilarius & Lucifer, tanta in Constantium vehementia inventi, nec cum Antichristum nominare veriti sint, mirum videtur non deber: Constantius enim ea pend omnia imprudens faciebat, que fecisset Princeps heresi addictissimus; & cum nefariis, quos tamē bonos reputabat, hominibus in omnibus ferè obsequendo, existimat obiquium le prastare Deo, miscebat omnia, universam conutiebat Ecclesiam, veramque fidem ad extremum ruinæ periculum adducebat.

Addam.

Disputatio II. Articulus X.

229

Hist. 69. n. 12. Addam S. Epiphanius erga Constantium indulgentiorem fuisse: scribit enim eum pium alioquin, ac multis probatis ornamenti preditum, hac una re aberrafte, quod impressa à parente fidei vestigia secutus non sit, quatenus Nicenæ de Consumentiali definitioni, quam Parenis ejus fideliter amplexus fuerat, & constanter defenderat, ipse non adhæsit, sed è contra memoriam ejus abolere conatus est. Hoc tamen non illius culpa factum esse, sed nonnullorum fraude, qui specie ac nomine tenus Episcopi, sinceram Dei fidem labefactarunt. A quibus proculdubio non ipsius modo fidei redenda ratio est, sed & inseparacionis Ecclesie omnium, ac tantarum calamitatum, & cedum, que in Ecclesiis illorum causa derivata sunt... postremo & beati quoque Constantii in errorem ab illis induiti; quatenus scilicet ei persuaderunt, unum Consumentialis vocabulum omnes perurbare Ecclesiis, &c, eo non abilo, numquam quieturas.

Subiungit Epiphanius, Constantium, ut potè Catichumenum, recte fidei regulam ignorasse; quatenus scilicet ignoravit, qua senec ab Ecclesia in fidei controversiis, & contra insurgentis hæreses in cœcumencia Synodo sancta & definita esset, retractari non posse; neque Ecclesiæ in condendis Symbolis circa non modum sententiarum, sed etiam verborum delectum errare posse. Ob hanc autem ignorantiam, ad illorum Arianorum, ut potè sacerdotum, autoritatem se accommodasse, quod ipsum eccitas illorum, depravataque fides, & ex diaboli proœcta consilio, lateret. Quibus ultimis verbis exprelè testatur S. Epiphanius Constantium Ecclesiæ persecutorem & tyrannum existisse, non quia ipse hæreticus, led quia ab hæreticis, quorum nequitiam & cacopistiam ignorabat, infatuatus fuit, sic ut se eorum autoritati accommodando ex intentione recte fidei confirmande, restaurata Ecclesiæ tranquillitate, & omnibus Ecclesiæ antistitibus inter se conciliatis, rectam fidem tantum non aboleverit. Hæc obiter de Constantio. Nunc, ut ad propositum nostrum redeamus, sit

§. VI.

Confirmatur 3. Resp. autoritate S. Augustini in libro de hæretibus, hær. 52, ubi sic loquitur: Macedoniani sunt à Macedonio Constantiopolitanæ Ecclesiæ Episcopo, quos & Pneumatomas Greci dicunt, eo quod de Spiritu sancto lirigent. Nam de Pare & Filio recte sentiunt, quod unius sint ejusdemque substantia vel essentia, sed de Spiritu sancto hoc nolunt credere, creaturam eum esse dicentes. Hos potius quidam Semiarianos vocant, quia in hac questione ex parte cum illis sunt, ex parte nobiscum. De iisdem Macedonianis loquitur Philastrius Brixiensis hær. 20, ubi ait: Semiariani sum quoque, ii de Pare & Filio bene sentiunt, unam qualitatis substantiam, unam divinitatem esse credentes: Spiritum autem non de divina substantia, nec Deum verum, sed factum atque creatum Spiritum prædicantes, ut eum conjungant, & comparent creature.

Ex Philastro igitur & Augustino, Macedoniani catholicæ sentiebant de Filii divinitate, docebantque cum Orthodoxis, eum unius & ejusdem esse cum Patre essentia & natura. At dubium non est Macedonianorum sectam ex Omœusianorum factioe ortam esse, duce Macedonio, qui fuit unus è præcipuis Omœusianis in Seleuciensi Synodo, & unus è decem ejusdem Synodi Legatis, quos Acaciani in Synodo Constantiopolitana, cum jam gratia prævalerent apud Constantium, abdicarunt. Igitur Omœusiani recte senserunt de Pare & Filio, unam Patris & Filii essentiam & divinitatem esse credentes.

Confirm. Denique 4. ratione. Recte senserunt de Filii divinitate, etiam rejecto omœusio vocabulo, qui simul de Filio asseruerunt aliiquid necessariò connexum & convertibile cum omœusio in sensu Nicenæ Synodi: vocabulo enim quantumvis rejecto, sensum Synodi receperunt, & cum Synodo dixerunt Filium esse verè & propriè de substantia Patris, adèoque Deum verum de Deo vero, verum Filium de vero Patre, genitum, non fa-

Simonnet Thol. Tom. I.

ctum, &c. Atqui Omœusiani Episcopi ita vocabulum omœusio repudiaron, ut simul de Filio asseruerint aliiquid necessariò connexum & convertibile cum omœusio in sensu Nicenæ Synodi. Ergo, &c.

Prob. min. Omœusiani enim Episcopi ita Filium Patri omœusio dicere renuebant, ut simul cum omœusio dicerent. Atqui omœusio & omœusio in sensu Nicenæ Synodi necessariò connexa sunt, & necessariò convertuntur inter se. Nam si Filius Patri similis est essentia, essentia Filii non est diversa ab essentia Patris. Et si essentia Filii non est diversa ab essentia Patris, una & eadem est Patris & Filii essentia. Et si una & eadem est Patris & Filii essentia, Filius Patri consubstantialis est in sensu Nicenæ Synodi. Et vicissim, si Filius Patri consubstantialis est, &c. Ergo, &c.

Hinc illud S. Hilarii: *Similis est Patri (Filius,) Filius Patris est, ex eo natus est: per hoc solum piè potest quod unum sint prædicari.* Erit illud: *Caret similitudo naturæ cum tota suspicione; nec potest videri Filius idcirco in proprietate paternæ nature non esse, qua similitudo est: cum similitudo nulla sit, nisi ex equalitate naturæ; equalitas autem naturæ non potest esse, nisi una sit; una vero non persone unitate, sed generis.* Et illud: *Homostomus intelligo ex Deo Deum, non dissimilis essentia, non divisum, sed natum, & ex innascibili Dei substantia congenitam in Filio, secundum similitudinem, unigenitam nativitatem...* Quid fidem meam in homousion damnas, quam per homousi professionem non potes non probare? *Damnam enim fidem meam, vel potius tuam, cum damnas intelligentiam ejus in nomine.* Et illud: *Totus Deum cœli atque terræ, me,* Ibid. n. 71. *cum neutrum audissem, semper tamen utrumque sensisse, quod per homousion homousion oportet intelligi;* id est, nihil simile sibi secundum naturam esse posse, nisi quod esset ex eadem natura.

Juxta S. Hilarium, qui dicit Filium esse Patri similem essentia, dicit eum esse verum Filium Patris, hoc est, eum esse de Patre substantia genitum, adèoque unam habere cum Patre substantiam. Item juxta eumdem, qui dicit Filium Patri similem esse substantiam, dicit eum substantia aequalis eis Patris, ac proinde unum esse cum Patre, non unitate personæ, sed unitate substantiæ. Item juxta eumdem, Filium esse omœusio Patri in sensu Catholicorum, est eum esse Deum de Deo, natum de Deo, non factum, de substantia Dei genitum, procedere à Deo in similitudinem naturæ, unde sit ut una sit utriusque natura. Item juxta eumdem, qui profiteretur omœusio, hoc ipso profiteretur omœusio in sensu Catholicorum; & qui damat omœusio in sensu Catholicorum, si profiteatur omœusio, damat fidem suam, quia in omœusio omœusio intelligentiam damat. Denique juxta eumdem, omœusio & omœusio convertuntur inter se, quia nihil simile est alteri secundum naturam, nisi sit ex eadem natura; quod est, unum alteri consubstantiale esse in Catholicorum sensu. Juxta Hilarium igitur, qui confitetur Filium Patri omœusio, id de Filio confitetur, quod profiteretur de illo Catholicici, illum Patri consubstantialem profitendo, sicut & vicissim.

Obj. Qui tantum dicit Filium Patri similem essentia, non confitetur eum ex Deo esse, & ita non confitetur eum esse verè & propriè Filium Dei. Sed qui non confitetur Filium esse verè & propriè Filium Dei, non confitetur eum esse verè & propriè Deum, neque eum separat à conditione creaturarum. Ergo Omœusiani, nolendo dicere Filium Patri consubstantialem, sed eum tantum dicendo Patri similem essentia, non confitebantur eum esse verè ac propriè Filium Dei, neque eum à creaturarum conditione separabant. Prob. maj. Nam re vera ex eo quod sit Filius sit Deo similis essentia, non sequitur quod sit ex Deo: sicut ex eo, quod stannum argento, & as fulvescens auro, similis sit essentia, non sequitur, quod stannum sit ex argento, aut as fulvescens ex auro. Item ex eo, quod lupus canis similis sit essentia, numquama ut canis carulus habeti poterit. Ita ferè S. Athanasius in lib. de Syn.

R. dist. maj. Qui tantum dicit Filium Patri similem essentia, non confitetur eum ex Deo esse, si dicat eum

P. 3 simi-

Tractatus II. De Deo Trino.

similem apparet tantum & superficiari; sicut stannum argento, vel auro essentia simile est; sicut lupus essentia similis est cani, C. maj. Si dicat cum verè & intimè similem; sicut argentum argento, vel aurum auro simile est essentia; sicut lupus lupo, vel canis cani essentia similis est, N. maj. Nam qui dicit Filium esse verè & intimè essentia similem Patri, dicit unam esse essentiam, unam substancialiam, unam naturam Patris & Filii, adèque dicit Filium ex Deo esse, hoc est Filium esse de substanciali Dei, & consequenter verè ac propriè Dei Filium. Pro quo,

Nota. Omnis vera similitudo essentialiter consistit in unitate vel numerica, vel saltem specifica; & quæ veram habent similitudinem in aliqua ratione, in illa ratione essentialiter unum sunt vel numero, vel saltem specie. Sic duo parietes albi veram habent similitudinem in qualitate, quia unum sunt specie in albedine, seu quia unam & eamdem specie albedinem habent; & duæ albedines duorum parietum sunt vera similitudo duorum parietum, quia sunt una specie qualitas, una specie albedo. Similiter duæ massæ auri habent veram similitudinem in substanciali, quia unum sunt specie in substanciali, seu quia unam & eamdem, non quidem numero, sed specie substanciali habent; & duæ substanciali duarum massarum auri, sunt illarum similitudo vera, quia sunt una specie substanciali, unum specie aurum. Denique in humanis pater & filius veram habent similitudinem in natura, quia unam & eamdem specie naturali habent, quia unum & idem sunt specie in natura; & duæ humanitates patris & filii sunt vera patris & filii similitudo in natura, quia sunt una & eadem specie humanitas, una & eadem specie natura humana. Hinc stannum & argentum, æs & aurum, lupus & canis non habent veram similitudinem in essentia, quia non habent unam & eamdem specie essentiam; sed solum propriæ qualitates aliquas communes, aut externam figuram apparent habere.

Nota iterum. Sicut vera similitudo nihil aliud est, quam unitas plurium in aliqua ratione, ita unitas plurium in aliqua ratione nihil aliud est, quam eorum in illa ratione indifferentia, seu indiscernibilitas; nam quæ in aliqua ratione non differunt, unum hoc ipso & formalissime in illa ratione sunt. Unde vera similitudo consistit in indifferentia plurium in aliqua ratione, & verè similia sunt in aliqua ratione, quæ in ea non differunt. Quia autem quæ non differunt in aliqua ratione, in ea inter se æqualia sunt; vera similitudo est plurium indifferentia, unitas, & æqualitas in aliqua ratione; & verè similia sunt, quæ in aliqua ratione indifferentiam, unitatem, & æqualitatem habent, sive ratio illa sit ipsa essentia, sive sit aliquid superadditum essentia.

Igitur qui dicit Filium Patri verè similem essentia, hoc ipso dicit illum habere cum Patre indifferentiam, unitatem, æqualitatem, adèque & identitatem in essentia seu substanciali; ac proinde constitutus unam & eamdem esse Patris & Filii divinitatem. Patrem & Filium unum esse Deum verum, Filium esse genuinum Dei Patris filium, ut potè de substanciali Patris genitum. Quod autem Omœusiani dixerint Filium Patri verè similem essentia, evidenter demonstratur ex eo, quod etiam dixerint, Filium esse incommutabilem & inalterabilem essentia Patris absque omni dissimilitudine imaginem. Filium autem esse prorsus indifferentem ac indiscernibilem essentia Patris imaginem, & esse Patri verè & intimè similem essentia, unum & idem omnino sunt. Primum autem constanter dixerunt, cum constanter adhaerentes Antiochenæ formulæ in encanis conscriptæ. Ergo, &c. Et secundum dixerunt constantes; & dicendo, constantes professi sunt Filium cum Patre in essentia indifferentiam, unitatem, æqualitatem, & identitatem habere.

Ad prob. itaque maj. R. ex eo, quod Filius dicatur & sit Patri verè & intimè similem essentia, sequi quod propriè sit ex Deo; quia ex vera & intimâ illa similitudine sequitur, quod cum Patre indifferentiam, unitatem, æqualitatem, & identitatem habeat in essentia, adèque quod propriè sit de essentia & substanciali Dei,

quod est eum propriè esse ex Deo. Ad exempla à Sancto Athanasio allegata, R. Ex eo quod v.g. stannum argento simile sit essentia, non sequitur, quod stannum sit ex argento, seu de substanciali argenti, quia similitudo illa essentia, quam stannum habet cum argento, non est vera & intima similitudo, sed adumbrata tantum, apprensiva, & superficiaria, quacum manet essentia seu substanciali vera dissimilitudo, disparitas & diversitas; quia in eo tantum posita est, quod stannum essentia ab argento minus differat, quam plumbum, ferrum, æs, &c.

Ex his obiter adverte magnum discripsum Omœusianos inter & Arianos aliquos, è quorum numero fuit Eusebius Cesariensis, quique identidem dixere Filium Patri etiam essentia similem: hic enim adumbratam tantum & superficiariam cum Patre in essentia similitudinem Filio attribuebant, & talem præ ceteris rebus à Deo conditam, quale v.g. cum argento stannum habet præ ceteris metallis, quacum similitudine sit vera essentiarum seu substancialium dissimilitudo, disparitas, & diversitas. At illi, Omœusiani scilicet, veram & intimam cum Patre Filio in essentia similitudinem attribuebant, & talem, qualem habent inter se duæ massæ auri, vel argenti, duo leones, duo homines; quæ similitudo cum indifferentia, unitate, æqualitate, & identitate in essentia convertitur.

Obj. adhuc S. Epiphanius. qui Omœusianos Episcopos hæretici accensit, & Semi-arianos vocat. R. I. Omœusianos Episcopos non fuisse hæreticos, nec propriæ Semi-arianos, ante annum 360. Non enim fuerunt hæretici, quia formulam Nicensem subscripterunt; nam & coacti subscripterunt, & subscriptendo, scilicet circa Verbi divinitatem catholicos ostenderunt; cum ea conditione subscripterent, ut Acacianus dissimilem in essentia damnarent. Præterea, hac in re eorum causa peior non est, quam Ariminensium, quorum exemplum in subscriptendo fecuti sunt, & quos in Arianismum minimè consenserunt probabimus. Neque etiam hæretici fuerunt, eò quod perinaciter omousion repuerent; nam & vocabulum æquivalens, nempe omousion substituebant, & ienam omousiu admitebant: dicebant enim Filium esse de substanciali Patris, & genuinum Patris factum, ad quod significandum Nicenam Patres omousion adhibendum in suo Symbolo censerunt.

R. 2. post Macedonii abdicationem, quæ contigit anno 360, aliquos, imò multos ex Omœusianis in haeresim & Semi-arianismum incidisse. Macedonius enim ab Acacianis exauferatus, & Constantinopoli ejus, recta quidem circa Verbi divinitatem fide retenta, quamquam in rejicendo omousiu vocabulo perseveraverat, bellum indixit Spiritui sancto, aperte illum assertens creaturam, ut testatur Theodoreetus lib. 2. hist. cap. 6. ubi de Macedonio loquens, hæc narrat: *Non multo post eum quoque ejecerunt, cum creaturam dicere abnueret eum, quem sacra Scriptura Filium appellat* (vera causa Macedonium & alios Seleuciensium Legatos abdicandi, Acacianus fuit Macedonii & Legatorum aliorum Seleuciensium constantia in tuenda Filii divinitate; quamvis Acaciani, ne animum Constantii offendenter, alias abdicationis causas prætexerint,) *quam ob causam ab illis sejunctus.* (paribus enim cum illis antea studiis, licet non pati sententia, contra Nicenæ fidei defensores pugnauerat,) *propria secta author ac patronus existit;* quippe qui confusione tamquam quidem Patri Filium esse ipse quoque negaret (quamvis non eodem sensu,) *similem vero per omnia genitori suo diceret: Spiritum autem sanctum disertis verbis creaturam appellaret.*

Macedonius autem hoc pacto circa Trinitatem partim cum Anomœis conseruit, partim ab illis dissensit: conseruit quidem, Spiritum sanctum cum illis aperte creaturam appellando & profitendo; dissensit vero, Filium dicendo Patrem per omnia similem esse, adèque unam cum illo essentiam & divinitatem habere: unde ex Omœusiano & Schismatico, Hæreticus, & Semi-arianus tandem factus est. In hunc porro Semi-arianismum suum induxit ex Omœusianis plurimos, qui idcirco & Ma-

Hæz. 71.